

Mariusz Kwiatkowski*

GOSPODARKA SPOŁECZNA A SYTUACJA WSPÓŁCZESNEJ MŁODZIEŻY. ZARYS KONCEPCJI

Głównym zadaniem przedsiębiorstw społecznych jest oddziaływanie społeczne, a nie generowanie zysków dla właścicieli lub udziałowców. Przedsiębiorstwa o takim profilu tworzą sektor gospodarki, nazywanej ze względu na podstawowe funkcje – gospodarką społeczną. Komunikat Komisji Europejskiej w następujący sposób opisuje przedsiębiorstwa społeczne: „Prowadzą one działalność na rynku, dostarczając towary i świadcząc usługi w sposób przedsiębiorczy i innowacyjny i wykorzystują zyski głównie na realizację celów społecznych. Przedsiębiorstwami tego typu zarządza się w sposób odpowiedzialny i przejrzysty, w szczególności poprzez zapewnienie uczestnictwa pracowników, konsumentów i podmiotów, których dotyczy działalność gospodarcza” (Komunikat Komisji Europejskiej nr 682).

W jakim stopniu i zakresie rozwój gospodarki społecznej może się przyczynić do poprawy sytuacji współczesnej młodzieży? Jakie warunki powinny być spełnione, by przedsiębiorczość społeczna była postrzegana przez młodych ludzi jako atrakcyjna forma aktywności społecznej i zawodowej? Jakie funkcje mogą pełnić przedsiębiorstwa społeczne w odniesieniu do potrzeb i oczekiwań poszczególnych kategorii młodych ludzi?

W artykule zaprezentowano zarys koncepcji, która jest próbą odpowiedzi na powyższe pytania. Na tę koncepcję składa się zarówno określony – teoretyczny – punkt widzenia, jak i argumenty oraz wnioski o charakterze praktycznym. Punktem wyjścia prezentowanych analiz są następujące założenia: (1) istnieje deficyt wiedzy na temat funkcji gospodarki społecznej w odniesieniu do ludzi młodych; (2) gospodarka społeczna posiada szereg walorów, które czynią ją potencjalnie atrakcyjną dla młodzieży; (3) ma ona również kilka ewidentnych słabości, które mogą utrudniać wykorzystanie jej jako narzędzia pomocy dla młodych ludzi; (4) biorąc pod uwagę specyficzne cechy i potrzeby młodych ludzi należy przypuszczać, że ich oczekiwania

*Mariusz Kwiatkowski – dr hab. socjologii, profesor Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zakład Socjologii Wiedzy.

wobec gospodarki społecznej będą pod pewnymi względami odbiegały od oczekiwań „standardowych”.

Studia nad gospodarką społeczną, ze względu na jej zróżnicowane funkcje, mają charakter interdyscyplinarny. Podobnie jest w przypadku niniejszego opracowania. Podstawą prezentowanych analiz są ustalenia z zakresu socjologii, polityki społecznej, psychologii społecznej i innych dyscyplin naukowych. Zasadniczym zadaniem, jakie stawia sobie autor, jest określenie pola analiz i działań dotyczących relacji między gospodarką społeczną a sytuacją współczesnej młodzieży.

Analiza literatury przedmiotu uzasadnia stwierdzenie, że mamy do czynienia z paradoksem. Bogate piśmiennictwo z zakresu polskiej socjologii młodzieży rzadko odnosi się do problematyki gospodarki czy przedsiębiorczości społecznej. Natomiast coraz obfitsza literatura naukowa, odnosząca się do gospodarki społecznej, sporadycznie podejmuje zagadnienia relacji między tym specyficznym sposobem prowadzenia biznesu a problemami i oczekiwaniami młodzieży. Warto więc podjąć wysiłki w celu uzupełnienia deficytu wiedzy, który może mieć negatywny wpływ zarówno na sferę badań, jak i praktyczne działania z zakresu rozwiązywania problemów społecznych.

1. Walory gospodarki społecznej z punktu widzenia ludzi młodych

Gospodarka społeczna – jak już wcześniej zaznaczono – jest fenomenem mocno zróżnicowanym. Można jednak wskazać pewne jej właściwości, które, z jednej strony, uwypuklają to, co łączy poszczególne podmioty i przedsięwzięcia, a z drugiej strony odróżniają ten typ działalności od innych form gospodarowania.

Poszukując tych walorów, które mogą być istotne z punktu widzenia ludzi młodych, brano pod uwagę charakterystyczne dla młodego wieku nastawienia wobec rzeczywistości społecznej. Oczywiście, nie występują one powszechnie. Są natomiast pewnym wyróżnikiem młodych na tle reszty społeczeństwa. Są to, między innymi, takie cechy jak: poszukiwanie ideałów, silniejsza potrzeba sensu działania, większa otwartość, wrażliwość na ograniczanie wolności czy naruszanie zasad sprawiedliwości, dążenie do zmiany rzeczywistości społecznej itp.

Istnieje wiele przekazów świadczących o tym, że działalność przedsiębiorstw społecznych może radykalnie zmieniać rzeczywistość. Zmiany te polegają przede wszystkim na poprawie sytuacji osób ubogich i wykluczonych. Jeśli weźmiemy pod uwagę dokonania takich osób jak Muhammad Yunus – twórca Grameen Bank (Yunus 2011), Bill Dayton – twórca fundacji Ashoka (Praszkier, Nowak 2012) czy Barbara i Tomasz Sadowscy – założyciele

Fundacji Pomocy Wzajemnej „Barka” (Sadowska 2009), to możemy uznać, że przedsiębiorstwo społeczne może w sposób zadziwiająco skuteczny poprawić los setek, a nawet tysięcy ludzi. Pierwszym potencjalnym walorem tej formy aktywności gospodarczej z punktu widzenia młodych ludzi jest jej fascynująca zdolność poprawiania sytuacji ludzi ubogich.

Przedsiębiorstwa społeczne mogą skutecznie zmieniać rzeczywistość i pomagać ludziom ubogim, dzięki szczególnej właściwości. Jest nią kreatywność i innowacyjność, którą wykazują przedsiębiorcy (Praszkier, Nowak 2012, s. 41)

Kolejną cechą gospodarki społecznej, która może być uznana przez pewną część ludzi młodych za ważną, jest jej alternatywny charakter. Alternatywny zarówno w stosunku do klasycznych firm komercyjnych, jak i instytucji publicznych. Najważniejsza różnica, w pierwszym przypadku, polega na uznaniu celów społecznych za równie ważne, a nawet ważniejsze od maksymalizacji zysku. W obu przypadkach na korzyść przedsiębiorstwa społecznego przemawia jego bardziej demokratyczny charakter. Gospodarka społeczna może więc być atrakcyjnym miejscem dla tych młodych ludzi, którzy poszukują dla siebie miejsca „poza korporacją i biurokracją”.

Przedsiębiorcy społeczni to osoby, które poprzez działania biznesowe próbują kształtować rzeczywistość zgodnie z własnymi ideałami. Można więc ich działalność określić jako „misyjną”. Jest to cecha przyciągająca idealistów lub takie osoby, którym w działalności zawodowej niezbędne jest poczucie sensu własnego wysiłku, wykraczającego poza cele czysto ekonomiczne.

Owa „misyjność” przedsiębiorczości społecznej nie stoi w sprzeczności z jej elastycznością. Jest ona elastyczna w tym sensie, że dostosowuje swoje działania do lokalnych uwarunkowań i potrzeb. Przedsiębiorcy społeczni – projektując nowe przedsięwzięcia – biorą, na przykład, pod uwagę typ więzi społecznych dominujących w danym społeczeństwie. Dobrym przykładem jest przyznawanie mikrokredytów przez Grameen Bank nie indywidualnym kredytobiorcom, ale pięcioosobowym grupom. Dostosowano w ten sposób ofertę do wspólnotowego trybu życia mieszkańców Bangladeszu (Yunus 2011).

Przedsiębiorczość społeczna łączy poczucie misji z pragmatycznym podejściem do rozwiązywania problemów społecznych. Tym, co ją odróżnia od działalności charytatywnej i wsparcia ze strony klasycznych instytucji pomocy społecznej jest nastawienie na aktywność osób biednych czy wykluczonych. Gospodarka społeczna jest pragmatyczna w tym sensie, że operuje jednoznaczną miarą skuteczności działania. Jest nią aktywna integracja, polegająca na przyjęciu odpowiedzialności za własny los. Można to najkrócej

ująć w ten sposób: „praca zamiast zasiłku” lub „praca zamiast jałmużny”.

O gospodarce społecznej można powiedzieć także, że jest to rozwiązanie „perspektywiczne”. Obserwujemy bowiem kilka tendencji, których wspólnym efektem jest rozwój omawianego sposobu gospodarowania. Perspektywiczność gospodarki społecznej można pokazać, odnosząc się do zmian obserwowanych we wszystkich sektorach życia społecznego. W sektorze biznesu obserwujemy poszukiwania dróg jego uspołecznienia, na przykład poprzez wprowadzenie zasad społecznej odpowiedzialności. W sektorze obywatelskim, z kolei, widoczne jest dążenie do zwiększenia jego skuteczności, na przykład poprzez „ekonomizację”. Sektor publiczny natomiast poszukuje bardziej trwałych i zarazem oszczędnych sposobów rozwiązywania problemów społecznych. Zasygnalizowane tendencje kierują uwagę na gospodarkę i przedsiębiorczość społeczną, które wydają się być trafną odpowiedzią na bolączki wszystkich sektorów.

Podsumowując tę część rozważań można stwierdzić, że przypuszczenie, iż z perspektywy ludzi młodych gospodarka społeczna może jawić się jako propozycja fascynująca, innowacyjna, alternatywna, misyjna i jednocześnie elastyczna, pragmatyczna oraz perspektywiczna, jest przypuszczeniem znajdującym uzasadnienie w wielu źródłach.

2. Ograniczenia i słabości gospodarki społecznej

Analizując cechy gospodarki społecznej z punktu widzenia jej atrakcyjności dla młodych ludzi, obok jej niewątpliwych walorów, należy także wziąć pod uwagę inne jej cechy, potencjalnie niekorzystne.

Większość inicjatyw w zakresie gospodarki społecznej jest ukierunkowana na potrzeby osób słabo wykształconych. Osoby, których aktywizacja społeczno-zawodowa jest celem działania przedsiębiorstw społecznych, wykonują przeważnie proste czynności, na przykład w ramach usług porządkowych czy opiekuńczych. Współczesna młodzież jest w większości na tyle wykształcona, że tego typu oferta nie może być oceniona jako atrakcyjna. Dostosowanie gospodarki społecznej do potrzeb młodych ludzi polegałoby więc, między innymi, na rozszerzeniu działalności o usługi bardziej technologicznie zaawansowane.

Druga cecha potencjalnie niekorzystna wiąże się z adresowaniem oferty przedsiębiorstw społecznych do osób społecznie wykluczonych. Młodzi ludzie oczywiście również znajdują się w tej kategorii i otrzymują pomoc podobnie, jak inni wykluczeni. Problem polega na tym, że z punktu widzenia tych, którzy rozważają podjęcie aktywności w omawianym sektorze, przedsiębiorczość społeczna może być naznaczona stygmatem „getta

dla wykluczonych”. Problem ten może dotyczyć przede wszystkim osób dobrze wykształconych, ale poszukujących dla siebie miejsca „poza korporacją i biurokracją”.

Trzecią właściwością, którą należy sobie uświadomić jest hybrydowy charakter gospodarki społecznej. Jest to działalność organizacyjnie złożona, powstająca na styku trzech sektorów – biznesowego, obywatelskiego i publicznego. Problem może polegać na przenoszeniu nieadekwatnych reguł z każdego z tych sektorów do gospodarki społecznej. Może to być charakterystyczne dla biznesu przeakcentowanie roli zysku kosztem celów społecznych czy też spotykane dość często w sektorze obywatelskim działanie spontaniczne, akcyjne, nieuwzględniające perspektywy długoterminowej. Największym zagrożeniem, z europejskiego (unijnego) i polskiego punktu widzenia jest jednak biurokratyzacja pochłaniająca energię i koszty. Ten efekt hybrydyzacji może być zniechęcający dla pewnej części młodych ludzi.

Cech, które mogą okazać się niekorzystne z punktu widzenia zaangażowania ludzi młodych jest zapewne więcej. W kontekście polskim za istotne należy uznać uzależnienie możliwości rozwoju gospodarki społecznej od uwarunkowań lokalnych. Chodzi o taką sytuację, w której możliwości tworzone przez ustawy, rozporządzenia i programy ogólnopolskie nie są wykorzystywane na poziomie regionalnym czy lokalnym. Bariere stanowią, z jednej strony, ograniczenia finansowe i infrastrukturalne, a z drugiej strony czynniki związane z mentalnością lokalnych decydentów. Niezrozumienie lub wręcz negatywne nastawienie do tego typu inicjatyw może być jeszcze większą przeszkodą dla włączania ludzi młodych niż jest to w przypadku wykluczonych osób dorosłych.

Zdając sobie sprawę z wymienionych ograniczeń i słabości gospodarki społecznej (lub pewnych jej wariantów) można jednak założyć, że wymienione wcześniej walory są na tyle istotne, iż warto spojrzeć na sytuację współczesnej młodzieży przez pryzmat jej potencjalnej aktywności w tym sektorze.

3. Sytuacja współczesnej młodzieży (wybrane wyznaczniki)

W świetle danych gromadzonych przez badaczy społecznych oraz informacji publikowanych w mediach najważniejsze problemy młodzieży jako odrębnej kategorii społecznej dotyczą następujących kwestii:

1. blokady dostępu do rynku pracy,
2. bariery aktywności społecznej i obywatelskiej,
3. trudności w osiągnięciu autonomii i samorealizacji.

Blokady dostępu do rynku pracy można opisywać na dwa sposoby. Pierwszy z nich polega na prezentacji dynamiki zmian w zakresie zjawiska bezrobocia wśród osób młodych. W wielu krajach Europy stopa bezrobocia wśród młodych rośnie szybciej niż w innych kategoriach wiekowych. Jesienią 2012 sytuacja była opisywana w alarmistycznym tonie:

Brak pracy wśród młodzieży to nie tylko polski problem (w sierpniu 2012 roku 25,9%). Wśród 27 państw Unii Europejskiej w sierpniu przeciętna stopa bezrobocia osób w wieku do 25 lat wyniosła 22,7 proc. Najgorzej pod tym względem jest w Grecji, gdzie wskaźnik ten przekracza 55 proc., i w Hiszpanii – blisko 53 proc. W tym niechlubnym rankingu przed nami są jeszcze: Portugalia (35,9 proc.), Irlandia (34,7 proc.), Włochy (34,5 proc.), Słowacja (31,5 proc.), Bułgaria (29,4 proc.) i Węgry (28,9 proc. w lipcu) (Kowalski 2012).

Drugi sposób odnosi się do sytuacji w poszczególnych grupach zawodowych, a szczególnie w wybranych profesjach, gdzie dostęp do miejsc pracy jest blokowany przez formalne regulacje lub pewne praktyki zorganizowanych grup interesu.

Każdy z wymienionych wskaźników blokowania dostępu zasługuje na uwagę i na podjęcie stosownych działań zapobiegawczych i interwencyjnych. W przypadku społeczeństwa polskiego niepokoić może wzrost odsetka bezrobotnych wśród osób młodych, a szczególnie wśród absolwentów szkół wyższych. Przedstawione fakty zachęcają do podjęcia refleksji na ewentualnym rozszerzeniu oferty przedsiębiorstw społecznych z myślą o młodych z wyższym wykształceniem oraz do próby przygotowania studentów i absolwentów do roli przedsiębiorców społecznych.

Badacze odnotowują również problem słabej aktywności młodzieży w sferze publicznej. Jest to, z jednej strony, problem ich samych – nikłego poczucia sprawstwa, podmiotowości, osłabienia reprezentacji specyficznych problemów młodego pokolenia, ale z drugiej strony jest to kwestia ogólnospołeczna. Osłabienie aktywności młodych utrudnia rozwój społeczeństwa obywatelskiego, zmniejsza kontrolę społeczną nad władzą, zamyka kanały rekrutacji sprawdzonych na polu społecznym młodych kandydatów do ról politycznych, a także utrudnia rozwiązywanie problemów społecznych poprzez działalność w sektorze obywatelskim.

Rozważając szanse i możliwości podejmowania przez młodych ludzi aktywności w gospodarce społecznej, należy ustalić czy, a jeśli tak, to w jakim stopniu mogą oni być zainteresowani tego typu działalnością. W świetle danych opublikowanych w raporcie *Młodzi 2011* (Szafraniec 2011), młodszy respondenci częściej deklarują postawy prospołeczne. Na przykład na pytanie: *Co lepsze: dbać głównie o siebie i najbliższych czy działać społecznie na*

rzecz innych? Dziewiętnastolatki rzadziej niż trzydziestolatki wybierali odpowiedź *Dbać głównie o siebie i najbliższych* (odpowiednio 54% i 66%). Natomiast odpowiedź świadcząca o nastawieniu prospołecznym: *Działać publicznie na rzecz innych* wybierali częściej młodsi respondenci (odpowiednio 25% i 14%) (Szafraniec 2011, s. 58). Istnieją więc podstawy, by sądzić, że w młodych ludziach istnieje spory potencjał działań prospołecznych, który z czasem ulega erozji lub po prostu jest nieodpowiednio wykorzystywany. Zaprezentowane tutaj dane można traktować jako sygnał świadczący o potencjalnym zainteresowaniu pracą na rzecz dobra wspólnego w ramach gospodarki społecznej. Potwierdzeniem tych ogólnych deklaracji jest aktywność w ramach wolontariatu: „W działalność wolontariatu angażuje się 22% młodych Polaków. To więcej niż średnia dla ogółu społeczeństwa (16% w 2010) [...] Wolontariusze to zazwyczaj uczniowie i studenci, osoby z wyższym wykształceniem” (tamże, s. 284-285).

Trzecim z wyróżnionych problemów młodzieży są trudności w osiągnięciu autonomii i samorealizacji. Dane prezentowane w cytowanym już raporcie wskazują na ciekawe różnice między dziewiętnasto- a trzydziestolatkami pod względem nastawienia wobec rynku pracy. Osoby młodsze rzadziej niż starsze uznają pozycję pracownika najemnego za lepszy wybór. Natomiast 62% z nich wskazuje rolę przedsiębiorcy jako korzystniejszą, podczas gdy wśród osób trzydziestoletnich odsetek takich wyborów jest niższy (53,5%) (tamże, s. 49).

Osoby młodsze wyróżniają się więc zarówno pod względem nastawienia prospołecznego, jak i przedsiębiorczego. Podobnie jest w przypadku pytań diagnozujących dążenie do samorealizacji poprzez pracę zawodową. Jak wskazują wyniki badań cytowanych w raporcie o młodzieży (tamże, s. 51), wśród osób w wieku 18-29 lat 40% wskazało możliwość rozwoju osobistego jako najważniejszy aspekt pracy zawodowej, podczas gdy wśród wszystkich dorosłych osób odsetek takich wyborów był zdecydowanie niższy (25%). Podsumowując, można więc stwierdzić, że młodzi dorośli mają większy od pozostałych potencjał prospołeczności, przedsiębiorczości i nastawienia na samorealizację w pracy zawodowej. Warto w tym kontekście przytoczyć znamieny komentarz autorki raportu o młodzieży, Krystyny Szafraniec: „Być może po raz pierwszy mamy do czynienia z daleko idącym rozminięciem się społecznego potencjału młodzieży z formułą uczestnictwa i aktywności proponowaną przez sieć konwencjonalnie działających instytucji. Być może więc – nieujęty w ramy instytucjonalne – marnuje się społeczny potencjał młodzieży” (tamże, s. 289). Istnieją podstawy, by przypuszczać, że ów potencjał może być spożytkowany dzięki zaangażowaniu młodych w działania z zakresu gospodarki społecznej.

4. Funkcje gospodarki społecznej w odniesieniu do młodzieży

Biorąc pod uwagę zarówno prezentowane wyżej dane, jak i wyróżnione wcześniej walory gospodarki społecznej, można wyróżnić cztery potencjalne funkcje, które gospodarka społeczna może pełnić z korzyścią dla młodych.

1) Funkcja interwencyjna

Pierwsza z wyróżnionych funkcji odnosi się do młodych osób, znajdujących się w szczególnej sytuacji życiowej. Są to osoby, które ze względu na różne formy wykluczenia (bezrobocie, uzależnienie, niepełnosprawność) potrzebują pomocy. Interwencja w tym przypadku polega na stworzeniu takich warunków, by po pewnym czasie dana osoba była w stanie utrzymać się dzięki samodzielnie wykonywanej pracy. Są oczywiście również takie przypadki, w których interwencja polega nie tyle na dążeniu do integracji zawodowej, bo z różnych względów jest ona niemożliwa. Celem natomiast jest integracja społeczna w postaci spotkań, imprez czy warsztatów terapii zajęciowej.

2) Funkcja profilaktyczna

Profilaktyka dotyczy znacznie szerszego grona młodych osób. Opiera się ona na założeniu, że pewne kategorie młodych ludzi ze względu na typ szkoły, trudną sytuację na lokalnym rynku pracy, sytuację rodzinną lub kumulację tych czynników są szczególnie narażone na niebezpieczeństwo wykluczenia. Funkcja profilaktyczna może być realizowana na wiele różnych sposobów. Ich wspólnym elementem jest przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w rynku pracy ze szczególnym uwzględnieniem aktywności w przedsiębiorstwach społecznych. Formy oddziaływania: szkolenia, firmy symulacyjne, praktyki, staże. . .

3) Funkcja partycypacyjna

O ile dwie pierwsze funkcje gospodarki społecznej nie odbiegają od rozwiązań stosowanych obecnie wobec osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem, o tyle funkcja partycypacyjna oraz samorealizacyjna zostały tutaj wyodrębnione ze względu na szczególne potrzeby młodzieży. Funkcja partycypacyjna polega na włączaniu młodych ludzi w działania na rzecz dobra wspólnego w ramach działalności biznesu społecznego. Realizacja tej funkcji opiera się na założeniu, że wykazana wyżej większa skłonność młodych ludzi do działalności społecznej może być wzmocniona dzięki przekonaniu, że gospodarka społeczna oferuje bardziej skuteczne formy rozwiązywania problemów społecznych.

4) Funkcja samorealizacyjna

Samorealizacja poprzez aktywność w sektorze gospodarki społecznej jest propozycją dla młodych osób o szczególnych oczekiwaniach. Cytowane wyżej badania wskazują, że ta kategoria młodzieży staje się ostatnio liczniejsza. Powiększa się odsetek młodych osób, które uznają, że samorealizacja jest najważniejszym aspektem pracy zawodowej. Przedsiębiorczość społeczna, jak już zaznaczono wcześniej, może być uznana za atrakcyjną propozycję przez tych, którzy poszukują dla siebie miejsca „poza korporacją i biurokracją”. Można w związku z tym tę funkcję nazwać również funkcją podmiotową. Dzięki aktywności w biznesie społecznym młodzi ludzie mogą mieć poczucie sprawstwa, wpływu na własne życie, wpływu na losy innych ludzi.

* * *

Głównym celem rozważań przedstawionych w tym artykule było określenie pola analiz i działań, dotyczących relacji między gospodarką społeczną a sytuacją współczesnej młodzieży. W ich świetle uzasadnione jest sformułowanie następujących wniosków:

1. Rozwój gospodarki rynkowej może sprzyjać aktywizacji zawodowej i społecznej młodzieży wykluczonej (funkcja interwencyjna) i zapobiegać temu zjawisku (funkcja profilaktyczna).
2. Wśród młodych ludzi istnieje zapotrzebowanie na realizację alternatywnych form aktywności społecznej i rozwoju kariery zawodowej. Przedsiębiorczość społeczna, po spełnieniu określonych warunków, może być trafną odpowiedzią na to zapotrzebowanie (funkcja partycypacyjna i samorealizacyjna).
3. Badania dotyczące uczestnictwa młodych ludzi w gospodarce społecznej powinny brać pod uwagę zróżnicowanie ich sytuacji i potrzeb. Ważnym zadaniem badawczym będzie ustalenie poziomu zainteresowania i charakteru motywacji młodzieży rozważającej lub podejmującej aktywność w tej dziedzinie.
4. Rozwój gospodarki społecznej może być środkiem łagodzącym skutki kryzysu ekonomicznego, ale – w świetle doświadczeń innych krajów – nie może być traktowany jako panaceum czy nawet jedno z zasadniczych narzędzi. Ten ograniczony zakres zastosowania nie obniża oceny gospodarki społecznej jako bardziej skutecznego narzędzia rozwiązywania problemów, z którymi nie radzą sobie klasyczne instytucje pomocy społecznej.

5. Jak w każdej dziedzinie działań zbiorowych i zorganizowanych, tak i w tym przypadku istnieje potrzeba katalogowania i upowszechniania dobrych wzorów, prowadzenia systematycznych analiz porównawczych i ewaluacji projektów.

Literatura

- KOMUNIKAT Komisji Europejskiej nr 682. Inicjatywa na rzecz przedsiębiorczości społecznej. Budowanie ekosystemu sprzyjającego przedsiębiorstwom społecznym, Bruksela 2011.
- LEŚ E., (RED.) (2002/2003), Pomoc społeczna. Od klientelizmu do partycypacji, Warszawa.
- SADOWSKA B., (RED.) (2009), Nowy początek. Społeczna gospodarka rynkowa, Wyd. Fundacja Pomocy Wzajemnej BARKA, Poznań.
- PRASZKIER R., NOWAK A. (2012), Przedsiębiorczość społeczna. Teoria i praktyka, Oficyna Wolters Kluwer business, Warszawa.
- WRÓBEL J. (2004), Efektywność aktywnych programów rynku pracy, [w:] Wykluczenie, rewitalizacja, spójność społeczna, red. L. Frąckiewicz, Wydawnictwo Śląsk, Katowice-Warszawa, s. 61-83.
- SZAFRANIEC K. (2011), Młodzi 2011, red. M. Boni, Kancelaria Rady Ministrów, Warszawa.
- KOWALSKI J. K. (2012) Gigantyczna stopa bezrobocia wśród młodych. Co czwarty jest bez pracy, „Gazeta Prawna”, 24.10., <http://serwisy.gazetaprawna.pl/praca>
- YUNUS M. (2011), Przedsiębiorstwo społeczne. Kapitalizm dla ludzi, przeł. Z. Wiankowska-Ładyka, ConCorda, Warszawa.

Mariusz Kwiatkowski

**SOCIAL ECONOMY AND THE SITUATION OF CONTEMPORARY
YOUTH. OUTLINE OF THE CONCEPT**

Abstract

The paper concerns both research and practical issues. Its aim is to present a new outlook on the economy functions and social entrepreneurship. The novelty in the demonstrated approach lies in the attempt to link the indicated issue with the problem of the situation of contemporary youth. The author seeks answers to the following questions: To what extent and scope can the development of social economy contribute to the improvement of the situation of contemporary youth? What conditions shall be met to make young people see social entrepreneurship as an attractive form of a social and professional activity? What can be the functions of social enterprises in relation to the needs and expectations of different categories of young people?

The economic crisis affects young people in a particular way, hence the attempts to search new ways of preventing and solving their problems. Findings in the field of sociology, social politics, social psychology and other scientific disciplines are the basis for the analysis presented in this article. The author's main task is to determine the area of analysis and activities concerning the relations between social economy and the situation of contemporary youth.

The article consists of five parts which discuss the following issues: (1) a deficit of knowledge regarding the relation: social economy – the youth; (2) features of social economy from the point of view of young people; (3) limitations and weaknesses of social economy; (4) the specificity of the situation of contemporary youth; (5) social economy functions in relation to youth.